

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 6 maj 1920 kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring i de uti lagen om försäkring för olycksfall i arbete intagna bestämmelser om vilka personer äro att anse såsom arbetare enligt nämnda lag.

Närvarande: herrar von Sneidern, von Sydow*, Alfred Petrén*, Hult*, Boberg*, Sigfrid Hansson. Tjällgren*, Karlsson i Gasabäck, Carlsson i Frosterud*, Nilsson i Vibberbo, Karlsson i Nynäshamn*, Johansson i Sollefteå, Johansson i Vittinge och Svensson i Kompersmåla.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 12, som behandlats av andra lagutskottet, har herr *Anderson* i Knapasjö hemställt, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, att lagens bestämmelser måtte bliva tillämpliga på arbetsgivares barn eller adoptivbarn, som ej äro hemmavarande.

Till stöd för berörda yrkande har motionären efter att hava erinrat om bestämmelsen i 2 § andra stycket i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, att såsom arbetare enligt denna lag ej anses arbetsgivares barn eller adoptivbarn och föräldrar eller adoptivföräldrar i förhållande till honom, anført i huvudsak följande: Det vore rätt så naturligt, att föräldrar och barn i ett och samma hem icke kunde eller borde i ifrågavarande lags mening anses som arbetare eller arbetsgivare gent emot varandra. Annorlunda ställde sig emellertid förhållandet, sedan barn lämnat föräldrahemmet och bildat eget hem.

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 9 saml. 2 avd. 21 häft. (Nr 33—34.) 1

Därigenom att dessa barn allt fortfarande i förhållande till sina föräldrar såsom arbetsgivare vore undantagna från lagens bestämmelser, kunde avsevärda ekonomiska svårigheter uppstå för fattiga familjer. Det syntes motionären rättvist, att barn, som lämnat föräldrahemmet, gent emot sina föräldrar såsom arbetsgivare ansåges såsom arbetare i avseende å ifrågavarande lag.

Över motionen har utskottet i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande av riks försäkringsanstalten och försäkringsrådet. Riks försäkringsanstalten har i anledning härav avgivit särskilt yttrande, som finnes fogat som bilaga vid detta utlåtande, medan försäkringsrådet framfört sin mening i ett över flera motioner angående ändringar i ifrågavarande lag avgivet betänkande, vilket såsom bilaga A finnes fogat vid utskottets utlåtande nr 32. I den mån redogörelse för riks försäkringsanstaltens yttrande ej här nedan lämnas får utskottet hänvisa till detsamma.

Riksförsäkringsanstalten.

Riksförsäkringsanstalten har — efter att hava lämnat en kortfattad redogörelse för det av motionären åsyftade stadgandets tillkomst samt efter att hava erinrat, att enligt motsvarande lag i Danmark försäkringen även omfattar medlemmar av arbetsgivarens familj, endast hustrun undantagen, försåvitt de med hänsyn till beskaffenheten och omfattningen av deras arbete i arbetsgivarens verksamhet kunde likställas med andra arbetare samt att motsvarande norsk lag saknar någon särskilt inskränkande bestämmelse av ifrågavarande innebörd — anfört, att en lagändring i åsyftad riktning kunde synas desto mera påkallad, som ifrågavarande nu gällande bestämmelse i lagens 2 § enligt av försäkringsrådet meddelade utslag ansetts böra medföra, att vid beräkning av skadad persons arbetsförtjänst enligt lagens 9 § såsom arbetsförtjänst ej skall medräknas iukomst av arbete, som barn utfört hos föräldrar eller föräldrar av arbete hos barn.

Med hänsyn till med försäkringens organisation enligt gällande lagstiftning, som uppläte försäkringens handhavande av ett flertal enskilda bolag vid sidan av riks försäkringsanstalten, sammanhängande förhållanden samt det stora antalet av dem, som genom en åsyftad lagändring skulle inbegripas under försäkringen ävensom svårigheten att i de särskilda fallen erhålla kännedom om, vilka barn, som intaga den ställning till föräldrarna, som av motionären åsyftas, ansåge sig riks försäkringsanstalten emellertid ur stånd att, så länge anstalten ej ensam vore bärare av den sociala olycksfallsförsäkringen, tillstyrka bifall till motionärens förslag.

Försäkringsrådet har anfört, att rådet icke hade något att erinra *Försäkrings-*
mot den föreslagna lagändringen. *rådet.*

I likhet med motionären anser utskottet rättvisan kräva, att barn *Utskottet.*
och adoptivbarn, som lämnat föräldrahemmet och som därmed få anses
hava begynt en i ekonomiskt avseende självständig tillvaro, icke såsom
arbetare i förhållande till sina föräldrar, resp. adoptivföräldrar uteslutas
från de förmåner vid olycksfall, som ifrågavarande lag bereder annan
arbetare. Detta krav är enligt utskottets förmenande så starkt, att det
icke kan avvisas allenast med den hänvisning till de huvudsakligen
organisatoriska svårigheter, riks försäkringsanstalten omnämnt.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motion
måtte för sin del antaga följande

Lag

om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 17 juni 1916 om
försäkring för olycksfall i arbete.

Härigenom förordnas, att 2 § i lagen den 17
juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete skall
hava följande ändrade lydelse:

2 §.

I denna lag — — — arbetets utförande.

Såsom arbetare enligt denna lag anses ej den, som
utför arbetet i sitt hem eller å arbetsställe, som av
honom bestämmes, ej heller arbetsgivares *hemmava-*
rande barn eller adoptivbarn och föräldrar eller adop-
tivföräldrar i förhållande till honom, ej heller — — —
använder arbetare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1921.

Stockholm den 6 maj 1920.

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL VON SNEIDERN.

Bilaga.

Till riksdagens andra lagutskott.

Kungl. Maj:t har den 13 februari 1920 anbefallt riksförsäkringsanstalten att avgiva och till utskottet överlämna yttrande i anledning av en inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 12, av herr Anderson i Knapasjö, däri yrkats, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, att endast arbetsgivares *hemn* *av* *varande* barn eller adoptivbarn ej anses som arbetare i lagens mening och sålunda må vara från lagens bestämmelser undantagna.

Med anledning härav får riksförsäkringsanstalten anföra följande.

I det av ålderdomsförsäkringskommittén avgivna förslaget till nu gällande lag om försäkring för olycksfall i arbete anförde kommittén rörande den av motionären berörda i lagens 2 § stadgade inskränkning i lagens tillämpning, att enligt kommitténs åsikt borde i allmänhet någon skillnad icke göras mellan medlemmar av arbetsgivarens familj och andra arbetstagare, även om deras avlöning ofta utginge i naturaförmåner. Kommittén ansåg dock, att så nära anhöriga till arbetsgivaren som hans barn och föräldrar icke borde anses såsom arbetare i förhållande till honom. I själva verket skulle det enligt kommitténs mening i dessa fall ofta bli synnerligen svårt att avgöra, huruvida ett egentligt arbetsförhållande ägde rum, och ej sällan måste dessa nära anhöriga i viss mån betraktas såsom delägare i verksamheten. I varje fall hade dessutom barn och föräldrar enligt lag försörjningsplikt gent emot varandra, och en försäkring vore därför i dessa fall mindre behöfvlig än i fråga om arbetare i mera egentlig mening.

Riksförsäkringsanstalten framhöll i sitt utlåtande över kommitténs förslag, att detsamma i denna del innebar en inskränkning i förhållande till då gällande 1901 års lag om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, vilken inskränkning mången gång kunde synas orättvis. Av praktiska skäl ansåg sig dock riksförsäkringsanstalten böra biträda kommitténs förslag i förevarande hänseende.

Riksförsäkringsanstaltens erfarenhet om tillämpningen av ifrågavarande lagbestämmelse har ytterligare bestyrkt riksförsäkringsanstaltens åsikt om det principiellt berättigade i att, om ett arbetsavtal består, vilket i allmänhet föranleder de skyldigheter för arbetsgivare, som i olycksfallsförsäkringslagen avses, dessa skyldigheter icke upphävas eller inskränkas på den grund att arbetaren står i ifrågavarande nära släktskapsförhållande till arbetsgivaren. Detta har också erkänts t. ex. i den danska »Lov om Forsikring mot Følger av Ulykkstillfælde» den 6 juni 1916, enligt vars 51 § försäkringen även omfattar medlemmar av arbetsgivarens familj, endast hustrun undantagen, försåvitt de med hänsyn till beskaffenheten och omfattningen av deras arbete i arbetsgivarens verksamhet må likställas med andra

arbetare. Den norska »Lov om ulykkesforsikring» av den 13 augusti 1915 innehåller, med dess vida större begränsning i allmänhet till sin omfattning än de svenska och danska lagarna, ej någon särskilt inskränkande bestämmelse av nu ifrågavarande innebörd.

En lagändring om försäkringsplikens utsträckning till att omfatta även arbetare, varom nu är fråga, kan synas desto mer påkallad, som ifrågavarande nu gällande bestämmelse i olycksfallsförsäkringslagens 2 § enligt av kungl. försäkringsrådet meddelade utslag ansetts böra medföra, att vid beräkning av skadad persons arbetsförtjänst enligt lagens 9 § såsom arbetsförtjänst ej skall medräknas inkomst av arbete, som barn utfört hos föräldrar eller föräldrar av arbete hos barn.

Vidkommande de praktiska olägenheter, som skulle vara förbundna med en utvidgning av olycksfallsförsäkringslagens tillämpning i nu berörda hänseende, äro väl dessa mindre att hänföra till bedömandet av arbetsförhållandet och uppskattandet av arbetsförtjänsten i och för sig, än till andra förhållanden, som sammanhånga med försäkringens organisation enligt gällande lagstiftning.

På sätt i det föreliggande betänkandet med förslag till lag om allmän sjukförsäkring anmärkes, utgjorde enligt 1910 års folkräkning vid nämnda års slut hela antalet hemmavarande barn över 15 år och mågar hos hemmansägare, arrendatorer och andra brukare av annans jord, jordbrukare, torpare och andra jordbruksarbetare i runt tal omkring 400,000 personer, hälften män och hälften kvinnor. Därtill kommo, förutom hustrur, inemot 50,000 andra familjemedlemmar över femton år. Under övriga yrken upptogos omkring 60,000 män och 150,000 kvinnor över femton år såsom hemmavarande familjemedlemmar.

Riksförsäkringsanstalten har i sitt den 19 nästlidne mars till utskottet afgivna yttrande i anledning av vissa inom riksdagen väckta motioner framhållit de svårigheter för riksförsäkringsanstalten, som föreligga med nuvarande anordning av olycksfallsförsäkringen och dess handhavande av ett flertal enskilda bolag vid sidan om riksförsäkringsanstalten, ävensom den ökade försäkringsrisk för anstalten i förhållande till de enskilda bolagen, som sammanhånga med den automatiska försäkringen i anstalten, enligt vilken anstalten har att huvudsakligen ur mantalslängderna förskaffa sig kunskap om samtliga arbetsgivare.

Det ligger i öppen dag, att de sålunda avsedda svårigheterna och olägenheterna skulle avsevärt ökas, därest under försäkringen skulle inordnas nu ifrågavarande slags stora grupper av arbetare.

Motionären avser nu emellertid, att, sedan en arbetare bildat eget hem och lämnat föräldrahemmet, han skulle — därest förutsättningarna därför i övrigt äro för handen — likställas med andra arbetare gent emot sina föräldrar som arbetsgivare. Att döma av det av motionären anförda exemplet, därvid skogsavverkningsarbete utförts av en son för faderns räkning, och sonen därvid skadats till följd av olycksfall, skulle motionären huvudsakligen syfta på de fall, där barn icke blott lämnat föräldrarnas hushåll, men det oaktat kvarbo å föräldrarnas jord, utan avflyttat därifrån och under bosättning å annan ort skada sig i arbete för föräldrarnas räkning. I varje händelse synes motionärens förslag ej gå längre än till att under olycksfallsförsäkringslagen skulle, under eljest i allmänhet gällande förutsättningar, inbegripas barn, som ej äro att hänföra till föräldrarnas hushåll. Vidkommande däremot föräldrars ställning i nu ifrågavarande avseende såsom arbetare

i förhållande till sina barn såsom arbetsgivare synes frågan härom falla utom ramen för motionen.

Ovan anförda svårigheter och olägenheter, som skulle vara förbundna med en utsträckning av den nu gällande olycksfallsförsäkringslagstiftningens tillämpning till att omfatta samtliga de fall, där ett arbetsavtalsförhållande i lagens mening består mellan föräldrar och barn, skulle alltså enligt motionärens förslag sätillvida förminskas, som den därigenom inträdande ökningen i antalet försäkrade, varom nu är fråga, skulle bliva avsevärt mindre, än om under försäkringen även inbegreps det säkerligen större antalet barn, som även i föräldrarnas hushåll arbeta hos dem.

Å andra sidan skulle det möta betydande svårigheter för riks-försäkringsanstalten att i de särskilda fallen erhålla kännedom om, vilka barn, som intaga den ställning till föräldrarna, som av motionären åsyftas, och med stöd därav kunna utföra premiedebiteringen, vad dem angår. Förutsättningen härför är nämligen, att tillräckliga upplysningar härom lämnas i mantalslängderna om barnens ställning i nämnda hänseende, något som riks-försäkringsanstalten med stöd av sin hittills vunna erfarenhet om bristfälligheten i de anteckningar, som därvid för riks-försäkringsanstaltens räkning skola göras redan enligt gällande föreskrifter, har all anledning antaga icke kan bli händelsen. Vid sådant förhållande skulle genom en lagändring av nu föreslagna innebörd riks-försäkringsanstalten komma att ikläda sig en försäkringsrisk, som, om den finge fördelas på samtliga försäkringstagare enligt olycksfallsförsäkringslagen, väl kunde lämpligen utjämnas, men som under rådande förhållanden med ett väsentligt antal försäkringstagare i enskilda bolag med en bestämd på avtal för varje fall beroende försäkringsstock och automatisk försäkring vid sidan därav i riks-försäkringsanstalten, skulle komma att alltför tungt drabba riks-försäkringsanstalten ensam.

På grund av vad riks-försäkringsanstalten sålunda anført ser sig riks-försäkringsanstalten ur stånd att, så länge riks-försäkringsanstalten ej är ensam bärare av den sociala olycksfallsförsäkringen, tillstyrka bifall till motionärens förslag.

I handläggningen av detta ärende hava, förutom undertecknade, deltagit riks-försäkringsanstaltens samtliga ledamöter.

Stockholm den 8 april 1920.

J. May.

H. v. Schulzenheim.